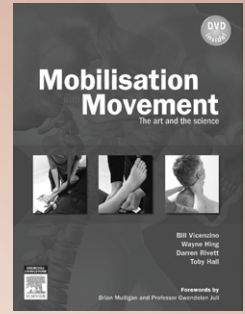

Vincenzino B., Hing W., Rivett D. & Hall T.

MOBILIZATION WITH MOVEMENT: The art and the science

Edinburgh:
Churchill Livingstone, 2011

שם הסוקר: ישראל זבולון
פיזיותרפיסט עצמאי ומרצה ברמה על-בסיסית

Thomas Kuhn, פילוסוף העוסק במדע, התייחס לפיתוח תיאוריות חדשות במדע כתוצר של "משבר" (crisis). משבר זה נובע מכך שתיאוריה מסוימת כבר אינה מסבירה באופן משביע רצון תופעות ומצבים שונים. כך קרה עם 'ג'ישת מאליוג' אשר מחקר במשך השנים הראה שיש ליקויים בהנחות היסוד שלה ונעשה חיפוש אחר הסברים תקפים יותר לגבי הרציונל והמנגנונים.

מקצוע הפיזיותרפיה מבוסס על תיאוריות וגישות מתחומים שונים, רעיונות או הארות של קלינאים. במקרה שלנו, מדובר בגישה קלינית אשר זכתה למינוח mobilization with movement (MWM) של Brian Mulligan (פיזיותרפיסט מניו-זילנד), אשר מבוססת על מקרה בודד אשר הושלך על כלל האוכלוסייה. המקרה הבודד הינו טיפול מוצלח במסופל שחווה מגבלה וכאב באצבע, אשר היו מלווים בנפיחות. המסופל לא הגיב לטיפולים אחרים. לעומת זאת, התוצר הטיפולי כלל תגובה מיידית של הקלה על הכאב ושיפור בתנועה - אשר הושגו לאחר ביצוע תנועת החלקה (lateral glide) מושהית (sustained) ובמקביל מספר חזרות של תנועה של כיפוף אקטיבי. התיאוריה משתמשת במושג 'positional fault' לתיאור מנח 'לא תקין' של המפרק שהיווה את אחד מיסודות הגישה. לדברי מאליוג, המסופל דיווח לאחר מספר ימים, במעקב טלפוני, כי הנפיחות פחתה והוא חופשי מכאב.

הספר ערוך על ידי פיזיותרפיסטים חוקרים ומורים מוסמכים של הגישה ולכן עובדה זאת יכולה להוות מקור להטיה בכתיבה. מטרת הספר הינה לסקור את הגישה, להציג היפותזות חדשות המסבירות את המנגנונים האפשריים העומדים מאחוריה וכן להציג ידע תיאורטי המכיל רציונל חדש ועדכני. הספר מכיל חמישה חלקים הכוללים 20 פרקים. החלק הראשון עוסק בתיאוריה עליה מבוססת הגישה ובנוסף עקרונות וכללים ליישום MWM. החלק השני הינו סקירה סיסטמטית אודות יעילות הגישה. החלק השלישי מציג מנגנונים אפשריים והשפעות. החלק הרביעי מכיל 12 תיאורי מקרה והחלק האחרון מכיל פרק אחד של 'פיתרון בעיות' (troubleshooting) ביישום הגישה.

הספר מכיל חומר רב וערוך בצורה ברורה וקלה לקריאה. כדאי לקרוא את החלק הראשון, אודות יסודות ויישום הגישה, בביקורתיות ועיון רב ובמקביל - לקרוא את החלק השלישי, הכולל תיאוריות והיפותזות חדשות. עיון בספר מעלה עקרונות סותרים. לדוגמא, בפרק הראשון כתוב כי אחד מעקרונות המפתח ליישום הגישה כיום הינו הקלת כאב מיידית ולטווח הארוך. לעומת זאת, בפרק השלישי, בטבלה המסכמת את המחקר, נאמר כי 'מרבית המחקרים התמקדו בהשפעות מיידיות' **"ויש דרישה למחקרים נוספים עם מעקב לטווח הארוך"**.

מדוגמאות של מחקרים המוצגים בספר עולה כי יש השפעה מיידית של MWM על pain-free grip strength ועל סף כאב ב-lateral epicondylalgia. כמו כן, נמצא כי שילוב MWM עם תרגילים טוב יותר מקבוצת ביקורת (נקיטה בגישה 'see and wait', כלומר, ללא טיפול ובדיקת השינוי לאחר תקופה מסוימת) או מהזרקת סטרואידים לגיד בטווח של 6 שבועות. ישנן שאלות רבות מהמחקרים הללו: האם pain-free grip strength הוא outcome measure ראוי אצל כל המטופלים הסובלים מ-lateral epicondylalgia או לגבי המתודולוגיה של מחקרים אלו.

נמצא גם כי MWM מקטין את חומרת כאבי הראש ממקור צווארי וסחרחורת באופן משמעותי. במקרה זה, ישנה עדות להשפעה ארוכת טווח (בין 4-52 שבועות). לגבי כתף, שורש כף היד, עמוד השדרה (למעט כאבי ראש וסחרחורת המוזכרים לעיל), ירך, ברך וקרסול (פרט להשפעות קצרות טווח על טווח dorsiflexion), נטען כי אין מספיק מחקרים איכותיים אשר מראים את יעילות הגישה במקרים אלו. למרות זאת, כדאי להזכיר, בהקשר זה את המשפט: "Absence of evidence is not evidence of absence".

קריאה מעמיקה של הספר מעלה תהיות ושאלות רבות אודות הגישה עצמה. בין השאלות שעולות: האם ניתן להשליך את עקרונות הגישה ממפרקים פריפריים למפרקי עמוד השדרה, הנבדלים במבנה ובתפקוד? האם ניתן לבצע 'תנועת החלקה' במישורים השונים של מפרקי עמוד השדרה? במה תורם מינוח אזוטרי הקיים במסגרת הגישה לתקשורת הפנים-מקצועית שממילא מלאה בגישות אזוטריות? ועוד שאלות רבות.

לעומת זאת, אחד מנקודות החוזק של הספר הוא ניסיון המחברים להסביר מנגנונים אפשריים העומדים מאחורי הגישה, אשר שונים מאלו שהוצעו על ידי מאליוג. מקריאת החלק השלישי מתקבלת תחושה שישנה הפרזה בפירושים הניתנים לגישה. לדוגמא, נטען כי יש בגישה זו אלמנטים של המודל הביו-פסיכו-סוציאלי כשבפועל הדרישה מהמסופל הינה "to actively engage in their treatment and management". בדוגמא אחרת, נטען כי מתן 'שיעורי בית' למסופל מעודד Patient-centered reasoning. שימוש במונח זה (כמו במונחים אחרים) הפך להיות חלק מה'שפה' העדכנית, אך עם זאת, המרחק בין Patient-centered reasoning אמיתי לבין מה שמתואר בספר הינו גדול.

למרות הנאמר לעיל, ספר זה הינו עדות מכובדת לכך שמקצוע הפיזיותרפיה אינו מקבל תיאוריות כמוכנות מאליהם ללא בחינה או מחשבה. כמו במדע, גם בפיזיותרפיה, מחקר או ידע שמצטברים יבחנו תיאוריות או רעיונות שהועלו וכן יובילו לשינוי התיאוריה והפרקטיקה. התיאוריות וההסברים החדשים עשויים לעודד מחקר אשר יעמיד תיאוריות אלו באור חדש. כך מקצוע אמור להתפתח וכך יש לבנות בסיס ידע רציני למקצוע. ישנה טענה הנשמעת חדשות לבקרים מפי קלינאים, האומרת כי "לא משנה מה עושים, העיקר שזה עובד"... אפשר להסתתר בדיוק טענה זו גם בשל העובדה שמרבית ממנגנוני הפעולה של הפיזיותרפיה אינם ברורים. אבל, לטענה זו אין הצדקה וספר זה מוכיח בדיוק את ההיפך.